

Beslutad:	åååå-mm-dd § xx
Myndighet:	Kommunfullmäktige
Diarienummer:	KS/2019:609-003
Ersätter:	-
Gäller för:	Alla nämnder och förvaltningen
Gäller fr o m:	xxx-xx-xx
Gäller t o m:	-
Dokumentansvarig:	Kanslichefen/kommundirektören/annan?
Uppföljning:	Årligen

Förslag till program för Strängnäs kommuns arbete enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Bakgrund

Det finns fem nationella minoriteter i Sverige: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samerna är dessutom Sveriges urfolk, vilket fastställdes av riksdagen 1977. Ett urfolk är en folkgrupp som bott i landet sedan tiden för erövring, kolonisation eller fastställande av nuvarande statsgränser. Grundläggande i FN:s deklaration om urfolkens rättigheter är rätten till självbestämmande.

Statusen som nationell minoritet för judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar är fastslagen av riksdagen år 2000 utifrån kriterierna att respektive grupp har:

- historiska eller långvariga band till Sverige
- en uttalad samhörighet som går att urskilja från den övriga befolkningen
- en religiös, språklig, traditionell eller kulturell särart som de inte delar med andra, samt
- en uttalad vilja att behålla sin identitet

I Sverige tillämpas principen om självidentifikation för att avgöra vem som ingår i en nationell minoritet. Det innebär att det är individen själv som bestämmer om hen vill ingå i en nationell minoritetsgrupp eller inte. Ingen annan har rätt att hindra någon att ingå i en grupp eller att påtvinga någon en identitet. En person kan tillhöra flera minoritetsgrupper. I Sverige är det inte tillåtet att föra statistik som grundar sig på människors etniska tillhörighet, därför finns inga exakta uppgifter om hur många personer som tillhör respektive minoritet.

Uppskattningar visar att cirka tio procent av befolkningen i Sverige tillhör en eller flera minoritetsgrupper.

Det finns fem erkända nationella minoritetsspråk i Sverige: finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Erkännandet innebär att samhället har ett särskilt ansvar för att språken fortlever, utvecklas och förs vidare till nästa generation. Samtliga varieteter av språken är erkända och ska ges möjlighet att bevaras och utvecklas.

Historien är ett viktigt skäl till att det finns ett särskilt juridiskt skydd för nationella minoriteter. Rasbiologi, rasism och diskriminering mot de nationella minoriteterna är ett arv det svenska samhället måste göra upp med. Arbetet med att skydda de nationella minoriteterna, att främja deras utveckling av språk och kultur, är en del i arbetet för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och den svenska minoritetspolitiken vilar på två internationella konventioner som trädde i kraft i Sverige år 2000: Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Lagen är en rättighetslag som reglerar enskilda individers rättigheter gentemot det allmänna, bland annat kommunen. Den beskriver vilka rättigheter minoriteterna har i hela landet (grundskydd) och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska (utökat skydd). I förvaltningsområden har enskilda rätt att få tillgång till äldreomsorg och förskola helt eller till en väsentlig del på finska, meänkieli och samiska. Vidare har enskilda i förvaltningsområden rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska i sina skriftliga och muntliga kontakter med myndigheter. Denna rätt gäller enskilda även i kommuner som inte är förvaltningsområden, i ärenden där den enskilde är part och kommunen har personal som behärskar finska, meänkieli och samiska. Strängnäs kommun är inte ett förvaltningsområde.

I syfte att stärka rättigheterna för de nationella minoriteterna och skydda deras språk och kultur är kommuner sedan 1 januari 2019 skyldiga att ta fram mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget följer upp minoritetspolitiken och lagens tillämpning.

Syftet med programmet

Syftet med programmet är att säkerställa att Strängnäs kommun lever upp till lagstiftningen om nationella minoriteters rättigheter och att skapa tydlighet i ansvaret för frågorna inom den kommunala organisationen. Programmet ska bidra till att skapa långsiktighet och kontinuitet i arbetet med de nationella minoriteternas rättigheter. Det minoritetspolitiska arbetet bidrar till att uppfylla Strängnäs kommuns vision: ”Tillsammans och med invånarnyttan i fokus, skapar vi framtidens hållbara kommun i hjärtat av Mälardalen”.

Kopplingar till annan lagstiftning och andra nationella styrdokument

Det finns även andra lagar som berör de nationella minoriteternas rättigheter och som därmed påverkar kommunens minoritetspolitiska arbete. Dessa är:

- Bibliotekslagen (2013:801) där det anges att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.
- Diskrimineringslagen (2008:567) som slår fast att det är förbjudet att missgynna någon på grund av personens etniska tillhörighet.
- Lagen (2018:1197) om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, där artikel 30 konstaterar att barn som tillhör minoriteter eller urfolk har rätt till sitt eget kulturliv, sin egen religion och att använda sitt eget språk.
- Skollagen (2010:800) där rätten till modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk beskrivs.
- Socialtjänstlagen (2001:453) som ställer krav på att kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken där det behövs i omvårdnaden av äldre.
- Språklagen (2009:600) anger vilka de nationella minoritetsspråken är och att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa.

Andra nationella styrande dokument som påverkar kommunens minoritetspolitiska arbete är bland annat samtliga skolformers förordningar och läroplaner. Enligt läroplanerna ska alla elever få kunskap om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia. Ytterligare ett styrande dokument är regeringens strategi för romsk inkludering 2012-2032, vars övergripande mål är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som en person som inte är rom. Arbetet med att skydda de nationella minoriteternas rättigheter är också ett led i att uppfylla de globala målen om hållbar utveckling i Agenda 2030.

Mål

Målet för Strängnäs kommuns minoritetspolitiska arbete är i likhet med den nationella minoritetspolitiken att skydda de nationella minoriteternas rättigheter, främja deras möjligheter att utveckla språk och kultur, samt att motverka diskriminering. I arbetet ska barn särskilt prioriteras.

Delmål för det minoritetspolitiska arbetet i Strängnäs kommun:

1. Kommunen tillhandahåller uppdaterad och korrekt information om de nationella minoriteternas rättigheter på sin webbplats.
2. Kommunen har väl fungerande, strukturerade och regelbundna samråd med de nationella minoriteterna.
3. Alla elever i förskoleklass, grundskolan, gymnasieskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan, som har rätt till modersmålsundervisning på ett nationellt minoritetsspråk erbjuds det senast vid nästkommande läsårsstart efter att ansökan inkommit.

4. Strängnäs kommun uppmärksammar regelbundet de nationella minoriteternas språk och kultur. De nationella minoritetsgrupperna känner sig inkluderade i det aktivitets- och programutbud som kommunens olika verksamheter erbjuder.
5. Strängnäs kommun arbetar aktivt med att rekrytera personal och att organisera äldreomsorgen på ett sådant sätt att de personer som begär det kan erbjudas hela eller en väsentlig del av sin service och omvårdnad av personal som behärskar de nationella minoritetsspråken.
6. Alla medarbetare, chefer och förtroendevalda i Strängnäs kommun känner till lagen om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken, vilket ansvar kommunen har enligt lagstiftningen och hur den påverkar deras verksamhet.
7. Strängnäs kommun har medarbetare som behärskar något/några av de nationella minoritetsspråken bland sina anställda.

Strängnäs kommuns minoritetspolitiska arbete, som genomförs i samspel med den nationella minoritetsbefolkningen i kommunen, bidrar till att uppfylla kommunens vision om att göra Strängnäs till en ännu bättre plats att bo, leva och verka i. Med hjälp av ökade kunskaper om de nationella minoriteternas situation i Strängnäs skapas en hållbar kommun med hög livskvalitet för alla invånare. Det minoritetspolitiska arbetet ger kommunen förutsättningar att utveckla en ännu bättre kommunal service och det är en del i kommunens aktiva arbete med Agenda 2030.

Ansvar och organisering av arbetet i Strängnäs kommun

Kommunstyrelsen leder och samordnar Strängnäs kommuns minoritetspolitiska arbete. Övriga nämnder svarar utifrån sina ansvarsområden för att säkerställa att lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk efterlevs, samt att personella och ekonomiska resurser avsätts för arbetet.

Den samordnande funktionen för det minoritetspolitiska arbetet i förvaltningen är placerat på Samhällsbyggnadskontorets strategienhet.

Åtgärder

Strängnäs kommuns minoritetspolitiska arbete består av ett antal konkreta åtgärder, indelade i fem områden utifrån minoritetslagens krav på grundskydd för samtliga fem nationella minoriteter och minoritetsspråk. Varje nämnd och verksamhet är fri att besluta om ytterligare åtgärder inom ramen för sitt ansvarsområde och inom sin egen budget.

Information om rättigheter

3§ Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Kommunstyrelsen ansvarar genom kommunikationsavdelningen i samverkan med samordnaren för det minoritetspolitiska arbetet, för att utveckla informationen om och för de nationella minoriteterna på webbplatsen. Informationen ska utvecklas i samråd med de nationella minoriteterna och följa ”Vägledning för webbutveckling”, som är de gällande officiella riktlinjerna för webbplatser i offentlig sektor. I vägledningen finns särskilda riktlinjer om att ge information på de nationella minoritetsspråken. Översättning av information till nationella minoritetsspråk ska övervägas för att tillgängliggöra kommunens service till de nationella minoriteterna i enlighet med lagstiftningen.

Delaktighet och inflytande

5§ Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.

5a§ Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Kommunstyrelsen ansvarar för att kommunen etablerar strukturerade och regelbundna samråd med de nationella minoriteterna, för dialog och verksamhetsutveckling. Frågan om ett särskilt råd för minoritetsfrågorna bör inrättas ska utredas under 2020-2021.
- Kommunstyrelsen ansvarar genom den samordnande funktionen för att nationella minoritetsgrupper i Strängnäs som är lokala företrädare för riksorganisationer för senior- respektive funktionshinderfrågor ska aktivt uppmuntras att ta plats i kommunens råd för dessa frågor.
- Kommunstyrelsen ansvarar genom den lokala barnombudsmannen för att ungdomar mellan 13 och 25 år som tillhör någon av de nationella minoritetsgrupperna aktivt uppmuntras att ta plats i Strängnäs kommuns ungdomsråd (SKUR).
- Alla nämnder, råd och verksamheter ansvarar för att ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt som möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Barns och ungas möjlighet till inflytande och samråd i frågor som rör dem ska särskilt främjas.

Skydda och främja språk och kultur

4§ I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att erbjuda elever inom förskoleklass, grundskolan, gymnasieskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan, som tillhör någon av de nationella minoriteterna modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk om det finns lämplig lärare. Information om rätten till modersmålsundervisning ska aktivt och regelbundet ges till vårdnadshavare. För att överkomma eventuella svårigheter att rekrytera lärare i modersmål på de nationella minoritetsspråken finns en öppenhet för att använda digitala lösningar och det sker en aktiv samverkan med andra kommuner, bland annat inom Södermanlands län och 4M.
- Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att de kommunala förskolorna arbetar aktivt med att barn som tillhör en nationell minoritet får stöd i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk och främjas i utvecklingen av sin kulturella identitet.
- Kulturnämnden ansvarar för att de nationella minoriteternas språk och kultur skyddas och främjas genom bland annat bibliotekets verksamhet, kommunens kulturutbud, samt bidrag och stöd till föreningslivet. Nämnden ansvarar i samverkan med kommunikationsavdelningen även för att ge övriga nämnder stöd i dialog och samråd med de nationella minoriteterna, genom nämndens ansvar för utveckling av medborgardialogen.
- Kommunstyrelsen ansvarar genom den samordnande funktionen för att kunskaphöjande insatser om de nationella minoriteterna, minoritetsspråken och lagen erbjuds och genomförs regelbundet med start 2020, för kommunens förtroendevalda, chefer och medarbetare. Alla nämnder och verksamheter ansvarar därutöver för att deras förtroendevalda, chefer och medarbetare har tillräcklig kunskap om lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk utifrån den egna nämndens ansvarsområden.
- Strängnäs kommun flaggar utanför kommunhuset med respektive nationell minoritets flagga den 6 februari Samernas nationaldag, 24 februari Sverigefinnarnas dag, 8 april Romernas internationella dag och 15 juli Tornedalingarnas dag. Kommunstyrelsen ansvarar genom den samordnande funktionen och kommunikationsavdelningen för att information om minoritetsgruppen finns tillgänglig på webbplatsen och i kontaktcenter vid respektive tillfälle.

- Kommunstyrelsen ansvarar genom HR-avdelningen för att ta fram en standardformulering om att kunskap i nationella minoritetsspråk ses som meriterande vid rekrytering till vissa yrkesgrupper, såsom dem som arbetar med barn och ungdomar, med personer i behov av information, stöd och service, samt inom äldreomsorgen.
- Alla nämnder och verksamheter ansvarar i samverkan med Inköpsavdelningen för att språkkrav inom nationella minoritetsspråk och/eller kulturkompetens om nationella minoriteter ställs vid upphandling av tjänster där sådan kompetens är nödvändig eller önskvärd för att kommunen ska uppfylla lagkraven. Vid ramupphandling av tolktjänster ska de fem nationella minoritetsspråken alltid finnas med som skall-krav.
- Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för att kommunens minoritetspolitiska arbete aktivt integreras i kommunens arbete med långsiktig hållbar utveckling.

Äldreomsorg på minoritetsspråk

18a§ En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.

18b§ Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

18c§ Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18a §§.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Socialnämnden ansvarar för att kommunen har aktuell kunskap om vilka medarbetare inom äldreomsorgen som behärskar och inom tjänsten vill använda något/några av de nationella minoritetsspråken. Språkkunskaperna ska kartläggas under 2020-2021 och dokumenteras i Winlas-systemet, samt med fördel i kommunens digitala telefonkatalog.
- Socialnämnden ska överväga att erbjuda språkstödande kompetensutvecklingsinsatser om det bedöms kunna medföra att en medarbetare kan använda något/några av de nationella minoritetsspråken i sitt arbete.
- Socialnämnden ansvarar för att erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på något av de nationella minoritetsspråken, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Om kommunen har tillgång till personal med kunskap i

de nationella minoritetsspråken ansvarar socialnämnden för att den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen får information om det.

- Socialnämnden ansvarar för att kontinuerligt kartlägga och analysera behovet av service och omvårdnad inom äldreomsorgen på de nationella minoritetsspråken. Om analysen visar att behov finns ska nämnden utreda möjligheterna att erbjuda särskilda avdelningar inom särskilt boende och särskilda hemtjänstlag, så att den nationella minoriteten kan få hela eller en väsentlig del av sin service och omvårdnad på sitt nationella minoritetsspråk.

Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

9§ Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdande för part, om ärenden kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.

11§ Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.

12§ Förvaltningsmyndigheter får bestämma särskilda tider och särskild plats för att ta emot besök av enskilda som talar finska, meänkieli respektive samiska, samt ha särskilda telefontider.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

- Kommunstyrelsen ansvarar genom HR-avdelningen för att kommunen har aktuell kunskap om vilka medarbetare som handlägger enskilda ärenden som behärskar och inom tjänsten vill använda finska, meänkieli respektive samiska, för att kunna erbjuda enskilda personer att använda dessa språk vid muntliga och skriftliga kontakter som rör ett enskilt ärende. Språkkunskaperna ska kartläggas under 2020-2021 och dokumenteras i Winlas-systemet, samt med fördel i kommunens digitala telefonkatalog.
- Kommunstyrelsen ansvarar genom HR-avdelningen för att ta fram en standardformulering om att kunskap i finska, meänkieli och samiska ses som meriterande vid rekrytering till yrkesgrupper som handlägger enskilda ärenden.
- Alla delar av förvaltningen ska utifrån egna analyser av behoven i respektive verksamhet överväga möjligheten att bestämma särskilda tider och särskild plats, respektive särskilda telefontider för att ta emot besök och samtal av enskilda som talar finska, meänkieli respektive samiska.

- Alla delar av förvaltningen ska utifrån egna analyser av behoven i respektive verksamhet, översätta information, blanketter och digitala tjänster till nationella minoritetsspråk när det krävs för att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter enligt lagstiftningen.

Uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för att programmet följs upp årligen. Uppföljningen genomförs av den samordnande funktionen på Samhällsbyggnadskontorets strategienhet i samverkan med övriga delar av förvaltningen som ansvarar för åtgärder enligt programmet, samt genom samråd med de nationella minoriteterna. Den samordnande funktionen för det minoritetspolitiska arbetet ansvarar för att sammankalla till ett öppet samrådsmöte med de nationella minoriteterna för uppföljning av programmet minst en gång per år. Uppföljningen redovisas årligen till kommunstyrelsen.